

УДК 165.191.312

Олександр Володимирович Михайлюк,
*доктор історичних наук, професор,
Завідувач кафедри документознавства
та інформаційної діяльності
Національної металургійної академії України (НМетАУ);*

Вікторія Анатоліївна Вершина,
*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара*

«ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО» І МІФОЛОГІЗАЦІЯ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Аналізується зворотна сторона соціального функціонування інформації. Розглядається механізм міфологізації свідомості в умовах «інформаційного суспільства».

Ключові слова: інформація, культура, міф.

**O.V. Mykhailiuk,
V.A. Vershyna**

«INFORMATION SOCIETY» AND MYTHOLOGIZATION OF THE CONSCIOUSNESS OF MODERN MAN

The reverse side of the social functioning of information is analyzed. The mechanism of mythologization of consciousness in the conditions of «information society» is considered.

Keywords: information, culture, myth.

Загальноприйнятим стало визначення сучасного суспільства як «інформаційного». Результати інформатизації неоднозначні і суперечливі, особливо в аспекті трансформацій, які відбуваються з людиною і уявленнями про людину.

Культура є механізмом, що виробляє, зберігає і передає інформацію. У певному значенні людину можна назвати інформаційним продуктом. Інформація формує модель світу у свідомості людей. Зміни в громадському житті відбуваються, головним чином, за допомогою змін в картині світу людини.

Як писав Ю.М. Лотман, брехня виростає на тій же основі, що і інформація, і є зворотною стороною її соціального функціонування.

«Втрата реальності» відбувається як втрата розрізнення знаку-образу і референта-реальності. Тобто з'являється можливість існування інформації в чистому вигляді, не прив'язаної до реальної дійсності. Оточуюче середовище стає переважно штучним, інформаційним. Формується відчужене від живої людини цілком винайдене штучне середовище, яке витісняє і екранує природне. Інформація заступає собою реальність. Світ, таким чином, робиться зібранням видимостей, уявностей, фантомів свідомості.

Можна говорити про тотальну переробку культури, економіки, політики у знеособлену знакову систему. Знак постає знаком самого себе, а не якоїсь позазнакової дійсності. У сучасному інформаційному суспільстві слова впливають на поведінку людей не сенсом і значенням, а служать їм в якості магічних знаків в ритуальних практиках. Мова і комунікація не просто описують світ навкруги, вони створюють ментальну модель ситуації, на яку спирається споживач інформації. За допомогою переопису світу, тобто зміни мовної гри, істина перетворюється в оману, а те, що вважалося поганим, може виявитися хорошим, і навпаки. Сам факт не має значення, важлива його інтерпретація.

Й. Гейзинга писав: культура стає ірраціональною. Йдеться про збільшення ролі емотивних, підсвідомих мотивів у всіх сферах культури. Цей процес визначають як «знищення дискурсу». Ці зміни пов'язані, у тому числі, з актуалізацією міфологічного типу мислення в сучасній культурі.

Масова свідомість за своєю суттю міфологічна. Сучасні засоби масової комунікації створюють ситуацію, коли кожна людина є не лише споживачем, але і співучасником міфотворчості. Міфотворчість проявляється в колективності створення, трансляції та сприйняття, властивих колективному типу свідомості, характерної для масової культури.

Інформаційному суспільству притаманний тип міфологізації, котрий характеризується у змістовному плані максимально невідчутною відмінністю між істиною і брехнею. Співвідношення денотативної і конотативної складових дозволяє маніпулювати свідомістю, приховано ідеологізуючи повідомлення, тобто

перетворюючи його на міф. Міф непомітно для споживача сполучає раціональне і ірраціональне.

Формується тотальна модель комунікації, в якій наперед закладена міфологізація. Проблема полягає у віртуалізації життя і особистості. *Homo sapiens*, «людина розумна», перетворюється на *Homo communicans* – «людину комунікативну».